

HERŞEY KÜRESELLEŞME SÜRECİNİN ÖZÜNÜ KAVRAYABİLMEKLE İLGİLİ..

Münir Aktolga
Ocak 2015

Küreselleşme olayı herkesi şaşkırtmaya devam ediyor! 20.Yüzyıl kalıntısı bütün o değer yargıları, bilgiler- bilimler 21.Yüzyıl değerleri karşısında adeta işe yaramaz hale geliyorlar! Sadece “Erdoğanlı” olduklarını ilan eden yazarlar-ideologlar ve de “ekonomistler” de değil, bu arada “solcular” ve “ötekiler” de şaşkırdılar ne diyeceklerini-ne yapacaklarını!! Alın size o “ötekiler” grubundan bir örnek!..

Bakın, G.Uras¹ bugünkü yazısında Euro'nun Dolar karşısında değer kaybetmesi olayını nasıl değerlendiriyor-ya da değerlendiremiyor!!

“..Doların değer kazanması, Euro'nun değer kaybetmesi “bugüne kadar kabul edilmiş - ekonomiye yön vermiş ilkelere aykırı”dır.² Ama bir gerçek var: Dolar değer kazanıyor, Euro kaybediyor. Dolar Euro çapraz kuru ne olacak? Unutalım 1 Dolar 1 Euro olur mu, olmaz mı'yı... Dolar'ın değer kazanması, Euro'nun değer yitirmesi “normal” midir? Ekonominin çarkları nasıl işliyor? Ülke paraları birbirlerine karşı nasıl değer kazanarak kaybediyor?

1) Temel bir teori vardı. Ülke paralarının değerini cari açık veya fazlanın belirleyeceğine inanılıyordu.

- ‘Kur, cari işlemler dengesini sıfıra götüren bir mekanizmadır’ deniliyordu.

- Bu teoriye göre ülkelerin cari açığı ne kadar büyür ise, parası o kadar değer kaybediyor. Tersine cari fazla veren ülkelerin parası değer kazanıyordu.

2) Bu teoriyi “modası geçmiş” olarak niteleyenlere göre ise, kuru tayin eden cari açık veya fazla değil. Sermaye hareketleri. Para hangi ülkeye akarsa o ülkenin parası değerlenir. **Bugün** yaşananlar, sermaye hareketlerinin kuru belirleyen ana etken olduğunu gösteriyor.³

Neden söz ediyoruz? İki dev ekonomi var: **ABD ekonomisi** ve **Avrupa Birliği (AB) ekonomisi**. İki ekonominin de milli geliri (GSYH) dolar olarak 17 trilyon doların biraz altında. (Şimdilerde Euro ile belirlenen AB ülkeleri toplam milli gelirinin dolar karşılığı gerilemiş durumda.)

İki dev ekonominin milli geliri (katma değer yaratma gücü) eşit ama... Aması var.

- **ABD ekonomisi her ay 25 - 40 milyar dolar dış ticaret açığı (ithalat ile ihracat arasındaki fark) veriyor. Buna karşılık AB ülkelerinin aylık toplam dış ticaret fazlası 20 - 25 milyar euro.**

- **Ekonomilerde paranın kıymetini etkileyen en önemli gelişme ödemeler bilançosunda cari hesapların (olağan döviz gelirleri ile giderleri arasındaki farkın) durumu. ABD ekonomisinde 12 aylık cari açık 388 milyar dolar. AB ekonomilerinin 12 aylık cari hesap fazlalıkları ise 324 milyar dolar. (The Economist, 17 Ocak 2015)**

- **ABD ekonomisi milli gelirinin yüzde 2.3'ü büyüklüğünde cari açık veriyor. AB ekonomilerinin toplam milli gelirinin yüzde 2.4'ü büyüklüğünde cari hesap fazlalığı var. Bu tabloda doların değer kaybetmesi, euro'nun değer kazanması gerekirken neden tersi bir gelişme içindeyiz? N'oldu da böyle oldu?..”**

Yazı devam ediyor:

¹ Aslında yazılarını çoğu zaman değer vererek okurum!..

² “Erdoğanlı” ideolog geçinen bazı “ekonomistler” ve yazarlar bunu Avrupa'nın-bütün bir Batı'nın çökmesi, Doğu'nun zaferi olarak açıklamaya çalışıyorlar. Artık “emperyalizme karşı mücadele” bayrağını “solculardan” bunlar devraldı ya!!..

³ Bu, diğerine göre daha akla yatkın ama, sermaye bugüne kadar Avrupa'ya aktığı için mi Euro bu kadar değerliydi acaba!! Sermaye Avrupa'ya aktığı için mi Avrupa halâ cari fazla veriyor!?!.. Ya da, küreselleşmeyle birlikte sermaye gelişmekte olan ülkelere doğru akmaya başlayınca neden hemen bunların paraları değer kazanmaya başlamadı! Bunlar hep tek yanlı ve 20.yy dünyasında işlerin nasıl döndüğüne dair bilgiler!! Dikkat ederseniz sermaye anlayışı hep eskiye ait; 21. Yüzyılda bilginin de sermaye olarak bir işleve sahip olduğu anlayışı eksik burada..

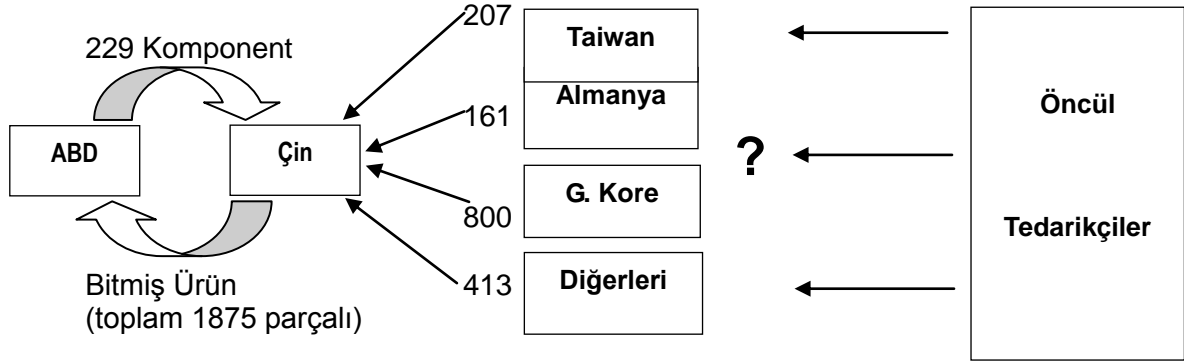
„..Böyle geldi, böyle gider mi? Normal olarak gitmemesi gerekir.

- **Dengeler bozuldu. ABD ekonomisinin güçlenmesi için ihracatının artması gerekir. Güçlü dolar ekonomide büyümeyi frenler. Euro ülkelerinin ihracatta rekabet gücü artar. ABD'nin cari açığı daha da büyür. AB ülkelerinin cari hesapları daha çok fazla verir.**
- Yüzer gezer fonlara yön verenler, gerçek dışı kur hesaplarının sürdürülemezliğinin bilincinde, para trafiğinin yönünü değiştirir. Bu durumda Euro ineceği yere kadar iner ama indiği noktada uzun süre kalmaz. Ekonominin temel ilkeleri Dolar - Euro kurunun normale dönmesini sağlar.”⁴

İşte, yazara göre olayın açıklanması-çözümü bundan ibaret!. Daha ileri gitmeden önce şimdi size bir aktarma daha yapacağım, onu da çok dikkatli okuyun lütfen: ⁵

„.. **Bugün artık bir ülkenin (uluslararası) ekonomik gücünü salt ihracat oranları ile ölçmek mümkün değil! Global değer yaratma zincirlerinin giderek artması gerçeği temelinde artık önemli olan, “ne yapıldığı”, ihraç edilen metada ne kadar “ülke içinde yaratılan katma değer” bulunduğudur. Bu bağlamda maddi üretimin Gelişmiş Ülkeler'den Gelişmekte olan Ülkeler'e doğru kaydığını görürken, endüstrileşmiş ülkelerin, global üretim zincirlerinin başında ve sonunda bilgi sermayesi ile yer alma eğiliminde olduklarını tesbit ediyoruz. Bu, maddi üretim yerine, örneğin makinaların kurulması, kullanılması, bakımı, gözlemlenmesi, bilgi üretimi, danışma ve belgelendirme vs. hizmetleri şeklinde oluyor. Bu anlamda aşağıdaki “iPhone global üretim zinciri” bizlere, hesaplamaların “katma değer yaratılması” kıstasına göre yapılması durumunda ABD'nin “ticari dengesi”nin yeniden değerlendirilmesi gerektiğini gösteriyor.**

iPhone global value chain (üretim zinciri)

Kaynak: Die Volkswirtschaft, Das Magazin für Wirtschaftspolitik 6-2013, CH-Bern, S. 48

Değişik ülkelerden „toplanan“ tam 1875 parçadan oluşan iPhone'nun Çin'de Taiwan kökenli Foxconn fabrikasında biraraya getirilerek üretilip ABD'ye getirilmesinin ülkeye maliyeti, resmi uluslararası ticaret istatistiklerine göre 2009 yılı itibarı ile şöyle: ⁶

iPhone Global Üretim Zinciri

Üretici Firma / Ülke	Komponent /Parça	Maliyeti (US\$)	Üretim maliyetinin ülkelere göre dağılımı
----------------------	------------------	-----------------	---

⁴ <http://www.milliyet.com.tr/ne-olacak-bu-euro-nun-hali-ekonomi/ydetay/2003792/default.htm>

⁵ Zeki Alptekin, „TTIP, CETA, TPP vs. vs.: Tarihsel kontekste „serbest ticaret anlaşmaları“nın global ekonomik gelişmelerdeki yeri“, S. 27: www.aktolga.de, “Araştırma, İnceleme” bölümünde.

⁶ Wall Street Journal, 15.12.2010: Not Really 'Made in China', The iPhone's Complex Supply Chain Highlights Problems With Trade Statistics

Toshiba (Japonya)	Flash Memory Display Module Touch Screen	24,00 19,25 16,00	Japonya % 33,9
Samsung (G. Kore)	Application Processor SDRAM-Mobile DDR	14,46 08,50	G. Kore % 12,8
Infenion (Almanya)	Baseband Camera Module RF Transceiver GHPS Reciever Power IC RF Function	13,00 09,55 02,80 02,25 01,25	Almanya % 16,8
Broadcom (ABD)	Bluetooth / I-M/WLAN	05,95	ABD % 6,0
Numonyx (ABD)	Memory MCP	03,65	
Dialog Semiconductor (Almanya)	Power IC Application Processor Function	01,30	Çin % 3,6
Cirrus Logic (ABD)	Audio Codec	01,15	
Murata (Japonya)	FEM	01,35	
Diğer Materyaller		48,00	Diğer Ülkeler % 26,8
Materyal maliyeti toplamı		172,46	
Üretim maliyeti (Çin)	Foxconn	06,50	
TOTAL		178,96	% 99,9

Kaynak: The Supply Chain of the iPhone and Trade in Value Added, *Yuqing Xing*, Asian Development Bank Institute: <http://www.adbi.org/files/2013.05.08.cpp.sess3.3.xing.supply.chain.iphone.pdf> (İndirme tarihi:10.01.2015)

“..iPhone'nin Apple tarafından satış fiyatının tahminen 700 \$ civarında olduğunu düşünürsek, yukardaki rakamlardan anlaşılacağı üzere, üretimin büyük oranlarda ana ülkeden “dışarıya” kaymasına rağmen yaratılan katma değer önemli bölümü ana ülkede kalıyor. Yukardaki maliyet fiyatının (178,96 \$) son tüketici satış fiyatlarına (tahminen 700,-\$) oranı bu gerçeği gösterir. Dizayn, konsept ve ARGE'ye bağlı olarak bilgi üretimi gibi daha ziyade ABD'de meydana gelen değer oluşumları, Apple firmasının kâr payı, ilgili teknolojiler üzerindeki patent hakkı payları⁷ ve sürümden elde ettiği gelir de hesaba katıldığında „global değer yaratımı“nın önemli bölümünün **-ekonomisinde bundan dolayı oluşan her türlü dış ticaret açığı“na rağmen-** ABD'de kaldığını söyleyebiliriz”..

“2009 yılında Çin'de üretilen 11,3 milyon iPhone'nun ihracat tutarı (Çin'den ABD'ye ihracat ediliyor) tam 2,02 milyar dolar. Bundan, üretim için Çin'e diğer ülkelerden gelen ithal metallerin değeri olan 121,5 milyon dolar çıkarıldığında ülkenin (Çin'in) bu işten ABD karşısında dış ticaret artışı 1,9 milyar dolar oluyor (tabii bu rakam aynı zamanda ABD'nin Çin'le olan ticaret eksisi anlamına da geliyor). Oysa Çin'in iPhone katma değer yaratımına maliyet açısından sadece %3,6 oranla (6,50 \$) yer aldığını görüyoruz. Bu durumda, hesaplamalar eğer „yaratılan katma değer“ bazında yapılırsa, ABD'nin Çin ile olan iPhone ticaretindeki “açığın”, milyarlarca dolardan hemen çok aşağılara iniverdiğini görürüz. Çünkü bu durumda ABD'nin Çin'den yaptığı ithalat 11,3 milyon x 6,5 \$ = 73,45 milyon dolar oluyor..“!..

“..Bugün artık bir ülkenin (uluslararası) ekonomik gücünü salt ihracat oranları ile ölçmek mümkün değil! Global değer yaratma zincirlerinin giderek artması gerçeği

⁷ Ki bu iPhone'da, değerinin yaklaşık %25'ni kapsadığı tahmin ediliyor. (Bkz.: Volkswirtschaft, Das Magazin für Wirtschaftspolitik 6-2013, CH-Bern, S. 48)

temelinde artık önemli olan, “ne yapıldığı”, ihraç edilen metada ne kadar “ülke içinde yaratılan katma değer” bulunduğudur. Bu bağlamda maddi üretimin gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere doğru kaydığını görürken, endüstrileşmiş ülkelerin ise, global üretim zincirlerinin başında ve sonunda bilgi sermayesi ile yer alma eğiliminde olduklarını tespit ediyoruz. Bu, maddi üretim yerine örneğin makinaların kurulması, kullanılması, bakımı, gözlemlenmesi, bilgi üretimi, danışma ve belgelendirme vs. hizmetleri şeklinde oluyor. Bu anlamda “iPhone global üretim zinciri” bizlere, hesaplamaların “katma değer yaratılması” kıstasına göre yapılması durumunda ABD’nin “ticari dengesi”nin yeniden değerlendirilmesi gerektiğini gösteriyor..⁸

Bütün bu „hesap hatalarının“ özünde küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan informasyonun ve bilgi üretimi süreçlerinin demokratikleşmesiyle ilgili olduğu apaçık ortada değil mi? Çünkü eskiden-20. Yüzyıl koşullarında durum böyle değildi, hesaplar böyle yapılmıyordu!. O iki kutuplu dünyada informasyon ve bilgi üretimi süreçleri Batı’da büyük tekellerin, Doğu’da ise (devletin diyeceğim ama, aslında Sosyalist Sistemi daha işin başında kısır kalmaya mahkum eden) o garip „Diyalektik Materyalizm“⁹ anlayışının ideolojik kontrolü altındaydı. İşte, „duvarların yıkılmasının“ anlamı budur!. Yıkılan o „duvarlar“ „tekelci kapitalizmin“ duvarları olduğu kadar, „İşçi Sınıfı Bilimi“nin“ ideolojik duvarlarıdır da!¹⁰ Halbuki eskiden ne kadar kolaydı işler, işte şu kadar ithalatın var, şu kadar da ihracatın; ihracat eksi ithalat eşittir cari açık, ya da tersi tabii!.. hesap buna göre yapılıyordu!. Halbuki bugün böyle değil, görüyorsunuz.

Bugün önemli olan klasik anlamda üretim olmadığı gibi laf-hamaset üretimi de değil (!) NE KADAR BİLGİ -ve KATMA DEĞER- üretildiği önemli bugün!. Bunun için de, ne yapıp yapıp, bütün o antika „Milli Eğitim“ politikalarını falan kökünden değiştirmemiz gerekiyor!. Kökünden diyorum, çünkü eğer kendi kendimizi kandırmak istemiyorsak, bu değişim „sözde değil özde“ olmak zorunda!. Yani öyle, „Kemalist nesiller“ yetiştirmenin yerine „İslami nesiller yetiştirmeye“ falan bu işi çözemeyiz!

Bakın, Zeki çalışmasında ne sonuca varıyor: „Tüm bunlardan ne sonuç çıkarıyoruz: **Kendini (genişleterek) yeniden değerlendirmek üzere ihraç edilen sermaye, artık ya direk olarak (rekabet şartları nedeniyle) hiçbir engel koymadan, kaçınılmaz bir şekilde teknolojiyi de beraberinde getiriyor; yada, bir yerden sonra, başka türlü ayakta kalma şansı olamayacağı için, en nihayetinde onu da (ileri teknolojiyi de) gittiği ülkelerde üretime sokuyor. Bu ise, kaçınılmaz olarak, Gelişmekte olan Ülkelerde de-gecikmeli de olsa, üretici güçlerin ve üretimin gelişmesinin önünü açıyor. İşte, 21. yüzyıl global ekonomisini 20. Yüzyıl’ın „enternasyonalleşme“ sürecinden ayıran fark, „Gelişmekte olan Ülkeleri“ her açıdan „Gelişmiş Ülkelere“ yaklaştıran diyalektik budur!“¹¹**

O halde;

1. Önce, yok „yabancı sermaye“ imiş, yok „milli sermaye“ imiş falan gibi o eski terminolojileri kaldırıp bir tarafa atacaksınız! Çünkü artık sermayenin millisi yabancı diye birşeye yer kalmamıştır. Sermaye artık küresel bir karaktere sahiptir, o kadar.
2. Hemen bunun ardından da, o eskimiş „emperyalizm“ teorilerini bir tarafa bırakmanız gerekiyor! Çünkü artık beğenmediğiniz „ihraç edilmiş olan o

⁸ Alptekin, a.g.ç

⁹ <http://www.aktolga.de/m23.pdf>

¹⁰ M.A “Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimlerinin Esasları” <http://www.aktolga.de/t5.pdf> s.286

¹¹ Z. Alptekin, ag.y., S. 30

sermaye“ beraberinde bilimi, tekniği.. kısacası üretici güçleri geliştirici unsurları da getiriyor. Yani işler öyle eskiden olduğu gibi değil artık!. Tamam, onun amacı gene artı değere el koymak, gene azami kâr yasaı onu hareket ettiren güç; ama o, bu amaca ulaşabilmek için bu kez kaçınılmaz olarak başka yöntemlere başvurmak zorunda kalıyor artık; ve de o azami kâr'ı elde etmeye çalışırken sen de bundan nemalanıyorsun!.. Su seviyesi bileşik kaplarda eşitlenme yönünde gelişiyor!

3. „Stratejik zihniyetimizi“ yeniden üretmeye çalışırken „ecdadımız“ diyerek Sultanlar'ın peşine takılıp kısır bir antika devlet anlayışıyla kendimizi sınırlamak yerine, gerçek anlamda ecdadımız olan o Horasan Erenleri'ne, onların yaratıcı ruh haline-tasavvuf anlayışına- sahip çıkarak bu ruhu günümüz koşullarında modern bilimin ışığında yeniden üretmeye çalışalım.. Doğu-Batı çatışmasından (medeniyetler çatışmasından) medet ummak yerine-emperyalizme karşı mazlum halkların öcünü almaya çalışan kahraman rolünü oynayarak Batı'yı altetmeye çalışmak yerine- Doğu-Batı sentezini yakalamaya çalışalım! Yok efendim Batı medeniyeti çöküyormuşta, onun yerine İslam-Doğu yükseliyormuş falan!!.. bunlar boş intikamcı laflardır. Bunları bir yana bırakarak Batı'nın ve Doğu'nun iyi-güzel olumlu olan özelliklerini alıp bunları 21. Yüzyıl paradigmasıyla yoğurarak yeni bir sentez yaratmaya, o „mazlum halklara“ bu sentezle önderlik yapmaya çalışalım biz.. Nasıl mı diyorsunuz? İşte benim cevabım:
<http://www.aktolga.de/m37.pdf> !..